

Проблеми хозарської археології

Спецкурс «Проблеми хозарської археології» переважно пов'язаний з вивченням проблем салтівської культури, оскільки більшість вчених вважають її культурою Хозарського каганату – однієї з найбільш могутніх середньовічних держав Східної Європи. Початок вивчення даної археологічної культури має безпосереднє відношення до харківського регіону. Її перший пам'ятник – катакомбний могильник біля с. Верхній Салтів – почав досліджувати в 1900 р місцевий учитель В. О. Бабенко. Цей пам'ятник став епонімним для цілої культури, що займає величезну територію від верхів'я р. Сіверський Донець до Північного Кавказу. Першою проблемою курсу є визначення співвідношення ареалу розповсюдження салтівської культури з територією, яку займав Хозарський каганат. Для її вирішення використовуються як археологічні, так і писемні джерела. Крім того, розглядаються проблеми, які пов'язані з інтерпретацією різноманітних видів і типів археологічних пам'яток салтівської культури. Ця різноманітність особливо яскраво виявляється в поховальному обряді салтівців. Поховання представлені кремаціями (трупоспаленнями) в ґрунтових ямах і урнах (глиняних посудинах) та інгумаціями (трупопокладеннями) в ґрунтових ямах, катакомбах і під курганами. Наявність такого розмаїття в поховальній обрядовості викликає жваву дискусію в науковому співтоваристві. Це в першу чергу пов'язано з проблемами визначення етнічного і соціального складу населення, яке залишили після себе ці пам'ятки. При цьому слід зазначити, що таким розмаїттям поховального обряду не може похвалитися жодна археологічна культура, пам'ятки якої поширені на території сучасної України. В даному курсі також розглядаються проблеми, пов'язані з вивченням фортифікаційних споруд, селищ і житлових будівель, залишених носіями салтівської культури. Значне місце, серед проблем, що вивчаються в ході спецкурсу, займає питання про етнічну приналежність населення, яке залишило пам'ятки салтівської культури. Серед науковців гостро

дискутується й питання про наявність писемності у салтівців. Спецкурс «Проблеми хозарській археології» призначений для студентів IV курсу, що спеціалізуються по археології.

В. В. Скирда